

O českou koronu aneb velká jarní fotosoutěž

OKRAŠLOVACÍ SPOLEK ČELÁKOVICKÝ

ve spolupráci

se spolkem Československé ozbrojené složky,
Spolkem houbařů Čelákovice

a

Místní organizací Českého rybářského svazu Čelákovice

vyhlašuje

soutěž pro dospělé i pro děti.

Na email okraslovaci.spolek.celakovicky@gmail.com můžete posílat vždy po jedné vlastní fotce z kategorie zvíře, houba, rostlina a ČSLA.

Bonusem bude foto vlastní rozkvetlé zahrádky. Vždy uveďte název foceného objektu, místo a datum pořízení fotky. K tomu je třeba odpovědět na otázky, které jsme pro vás k těmto okruhům připravili. Výherce určí porota složená ze zástupců všech spolků, která také připraví hodnotné ceny. Soutěž končí 19. června, kdy je kalendářní konec jara.

OTÁZKY PETRA PETŘÍKA

Petr Petřík je předseda **Okrašlovacího spolku čelákovického**. Spolu se členy i dalšími podporovateli pečují o okolí města a starají se o mladou alej, kterou společně vysadili před pěti lety. Organizují úklidové akce ve městě již od svého založení v roce 2013, kterým navázali na více než 120letou tradici předchozího spolku, jehož činnost byla přerušena v 50. letech minulého století.

1. Druhový název dřeviny je z latinského bis – dva a loba – lalok podle tvaru listů. Lístky jsou zvláštní tím, že jsou přechodem mezi jehlicemi a plochými listy. V Číně si ho vybrali za svůj národní strom a tam také některé exempláře dosahují až úctyhodné výšky 50 m. Dřevina je dvoudomá. Protože je to nahosemenná rostlina bez obalu semene, nevytváří se pravý plod, ale kolem semene vzniká tzv. sclerotesta (pevná dřevitá schránka) a tzv. sarcotesta (měkká a na podzim strašlivě zapáchající dužnina). Je živoucí fosilie, jejíž nejbližší předci jsou známy už z permu (před 270 miliony lety!). Pro obsah terpenoidů a flavonoidních glykosidů je využíván ve farmacii. JAK SE JMENUJE ONA DŘEVINA? (Otázka je za 2 body.)
2. Ptáme se na dřezovec trojtrnný (*Gleditsia triacanthos* Linné). Tato občas vysazovaná dřevina se někdy plete s nahovětvec dvoudomým (*Gymnocladus dioica* (L.) Koch), který má ale dvojité sudozpeřené listy (tj. lístky mají ještě dalších 5–9 párů lístečků). Velké trny na kmeni jsou listového původu. Na podzim z něj visí spousty velkých lusků, které se báječně hodí na hudební nástroj. ODKUD POCHÁZÍ TATO U NÁS NEPŮVODNÍ DŘEVINA NEBOLI, KDE JE JEJÍ PŮVODNÍ AREÁL? (Otázka je za 2 body.)

3. Jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior* Linné) patří k těm dřevinám, u kterých listy na jaře raší relativně pozdě. Zatímco např. okolní dřeviny jako javory nebo jírovce se už olistily, spolu s podobným opozdilcem ořešákem vlašským. Jasan, který ještě donedávna zdobil hřiště u gymnázia, byl s největší pravděpodobností pozůstatek většího porostu podél Čelákovického potoka, kde rostl dobrých sto let spolu s dalšími druhy. Tyto dřeviny doprovázejí toky i v okolí města. Park Sady 17. listopadu je svědkem kdysi vlhkého a zaplavovaného lesa. Dřevin je tady v parku ale více. Napočítali jsme jich dobrých deset druhů. VAŠÍM ÚKOLEM JE CO NEJVÍC Z DŘEVIN V PARKU POJMENOVAT. (Můžete získat až 3 body.)
4. Topol černý (*Populus nigra* Linné) je dřevinou lužních lesů v Polabí. Takových velikánů už máme jen málo. Většinou je kácí kvůli padajícím větvím, přitom je to dřevina silně ohrožená. Druh je také ohrožen křížením s hybridními topoly kanadskými. Topoly přirůstají rychle, a proto se sázejí do větrolamů a i v Čelákovících jsou velikáni, kteří mají v obvodu přes 4 metry. Stromy se měří ve výšce kmene, pro kterou se v angličtině používá zkratka Diameter at Breast Height – DBH. DOPLŇTE, JAK NAZÝVÁME VÝŠKU, V KTERÉ SE OBVODY KMENŮ MĚŘÍ. (Otázka je za 1 bod.)
5. Jírovec maďal (*Aesculus hippocastanum* Linné) se často zaměňuje s kaštanovníkem setým (*Castanea sativa* Mill.), který přirozeně roste v mediteránu, kde se i hojně pěstuje pro svá jedlá semena. V Čelákovících najdete opravdu hodně jírovců, které občas střídají příbuzné pávie s červenými květy a jejich kříženci. Na jejich údržbu město vynakládá ročně nemalé prostředky kvůli aplikaci chemického postřiku. Důvodem postřiku je malý motýlek prvně popsáný pro vědu z kraje kolem Ochridského jezera na Balkánu, kde je také domovina jírovce. Tento motýlek napadá v létě jírovcové listy, jeho larvy v nich minují (vyžírají parenchymatické pletivo mezi svrchní a spodní stranou listu, což připomíná minová políčka). JAK SE JMENUJE TENTO MOTÝL? (Otázka je za dva body.)
6. Tis červený (*Taxus baccata* Linné) naleznete u čelákovické městské knihovny. Tyto krásné stromy byly vysazené nejspíš při výstavbě dnešní knihovny (dřívější romantické moderní vily paní mlynářky Kristýny Říhové (1896–1965) a jejího manžela Rudolfa Krause). Paní mlynářka ve svém životě zažila hodně útrap: z rasových důvodů byla zbavena vlastnických práv k mlýnu, úmrtí blízkých a v roce 1940 deportace manžela židovského původu do koncentračního tábora v Osvětimi, odkud se již nikdy nevrátil. Tyto rány ji však nezničily a smysl svého

života našla v pomoci strádajícím a nemocným. Tisy jsou stromy s velmi tvrdým dřevem (vyráběly se z něj luky lučištníků) a velmi dobře snášejí zastínění. Celá rostlina je jedovatá s výjimkou epimatia (červený dužnatý nepravý míšek kolem semene). JAK SE JMENUJE JEDOVATÁ LÁTKA OBSAŽENÁ V TISU? (Otázka je za 2 body.)

7. Lípa srdčitá (někdy též malolistá) (*Tilia cordata* Mill.) reprezentuje nejhojněji vysazovaný strom u nás ve městě. Dnes se vysazují i cizokrajné nebo šlechtěné druhy lépe snášející městské prostředí, ale nejstarší exemplář v našem městě pamatuje ještě 19. století a roste před kostelem Nanebevzetí Panny Marie. Labe si plulo, dnes už mrtvými rameny oddělenými od hlavního proudu, u mlýna existoval přívoz a v roce 1866 zde pobývali spojenečtí vojáci. Byla to doba čelákovického rodáka obrozence Josefa Vojtěcha Sedláčka, po němž byla pojmenována i ulice ve městě poblíž MDDM. V roce 1873 se ve městě zřídila železnice mezi Prahou a Lysou nad Labem, o jejíž průběh se vedly spory s Brandýsem. Tato lípa byla vyhlášena za zákonem chráněný památný strom. JAKÉ DALŠÍ PAMÁTNÉ STROMY V ČELÁKOVICÍCH JEŠTĚ MÁME? VYJMENUJTE POKUD MOŽNO VŠECHNY. (Otázka je výjimečně za 3 body.)

OTÁZKY JIRKY PALDUSE

Jiří Paldus je předseda spolku **Československé ozbrojené složky** se sídlem v Čelákovících. Společně s partou nadšenců spravují Muzeum studené války na Václavském náměstí v Praze a dále podnikají různé výjezdní akce, kde představují historii ozbrojených složek v Československu.

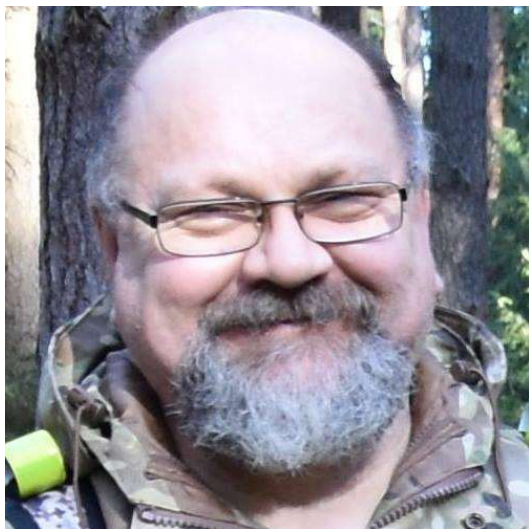

1. Jaký hlavní účel měla Civilní obrana (CO)?
2. Kdo je vrchním velitelem armády?
3. Co znamenala zkratka ČSSR?
4. Popište znak Civilní Obrany?
5. Jaká je nejnižší hodnost vojáka?
6. Co znamenala zkratka ROH?
7. Jak se vyhlašuje chemický poplach?
8. Kolik hvězd má na výložkách armádní generál?
9. Co znamená vojenská zkratka vz.?
10. Pod které ministerstvo spadala do roku 1976 Civilní obrana?
11. Jaký symbol byl vyobrazen na knoflíkách vojenských uniforem?
12. Co znamenala zkratka ČSLA?
13. Čeho bylo nejvíce uloženo ve skladech Civilní obrany?
14. Co měli vojáci základní vojenské služby na opaskové sponě v letech 1961–1990?
15. Co znamená zkratka MNO?
16. Myslela Civilní obrana na ochranu miminek proti otravným plynům, případně čím?
17. Jak se říkalo polní vojenské obuvi?
18. Co znamenala zkratka SNB?
19. Čím-jak se vyhlašoval letecký nálet?
20. Jaké měl značení na výložkách vojín?
21. Co znamenala zkratka VB?

OTÁZKY MIRKA RUDOLFA

Miroslav Rudolf vyučuje na gymnáziu v Čelákovících chemii, biologii a matematiku a mimo to je vášnivým houbařem.

Pravidelně si od něj můžete přečíst příspěvky o houbách v čelákovickém Zpravodaji města, kde radí i jak jedlé houby zpracovávat k pokrmu. S kolegy ze **Spolku houbařů Čelákovice** pořádají hojně navštěvované akce pro veřejnost jako je Otevírání lesa či Zavírání lesa nebo tradiční výstavu hub v Kostelní ulici v prostorách tamní restaurace Babiččina plotýnka, kde se konají i poradny.

1. Najděte názvy tří druhů hub, jejichž druhové jméno odkazuje na největší v současnosti žijící kočkovitou šelmu.

Nápověda:

- Všechny tři druhy jsou stopkovýtrusné lupenaté houby.
- Dvě z nich jsou považovány za prudce (byť ne smrtelně) jedovaté.
- Třetí druh patří mezi dřevokazné a houby a mladé plodnice jsou považovány za jedlé.

Lze získat až tři body, přičemž správná odpověď musí obsahovat celé jméno (rodové i druhové) dané houby.

2. Najděte názvy pěti druhů hub, jejichž druhové jméno odkazuje na rodové jméno velkého sudokopytníka, který je hrdinou pohádky, ve které zachrání nepříliš poslušného chlapečka. Hub s tímto druhovým názvem je více.

Nápověda:

- Jeden z druhů nemá lupeny ani rourky, ale místo toho má ostny a je považován za jedlý.
- Druhý druh je drobná jasně zbarvená vřeckovýtrusná houba.
- Třetí druh je menší chorošovitá houba snadno zaměnitelná za příbuzné druhy
- Čtvrtým druhem je velmi hojná lupenatá houba, která má v dospělosti narůžovělé lupeny. Je uváděna jako jedlá, ale pro svoji vůni po zatuchlých bramborách není prakticky houbaři sbírána
- Pátým druhem je drobnější, světle hnědá a jedovatá houba. Patří do rodu, do kterého patří i houba, která bývá uváděna mezi cca 10 nejnebezpečnějšími u nás rostoucími druhy hub.

Získat lze až pět bodů, přičemž správná odpověď musí obsahovat celé jméno (rodové i druhové) dané houby.

3. Tato otázka odkazuje na stejného zástupce zvířecí říše jako otázka č. 2. Tentokrát však se rodové jméno sudokopytníka z otázky č. 2 objevuje v rodovém jménu hledaných druhů hub.

Nápověda:

- Jedná se o skupinu (rod) nejedlých podzemek rostoucích pouze mělce pod povrchem půdy.
- Tvoří malé kulovité či mírně deformované plodnice, které bývají zvěří vyhrabávány na povrch.
- V atlasech je uváděno více druhů.

Lze získat až tři body, přičemž správná odpověď musí obsahovat celé jméno (rodové i druhové) dané houby.

4. Jak víte, je poměrně časté, že se název zástupce živočišné říše objeví v názvu některé z hub. A to buď v rodovém, nebo druhovém jménu příslušné houby. Co je ale výjimečné, aby se „živočišný“ název projevilo v rodovém i druhovém názvu. A takovou houbu hledám dnes.

Nápověda:

- Rodové jméno odkazuje na vývojové stadium druhé největší skupiny hmyzu.
- Druhové jméno odkazuje na jméno čeledi brouků z podřádu masožraví.
- Většina druhů z toho druhu hub cizopasí na různých druzích hmyzu (na dospělých jedincích nebo larvách).

Otázka je za tři body. Správná odpověď musí obsahovat celé jméno houby.

5. Všichni asi znají holubinky. Není to však jediný případ, kdy rodový název houby odkazuje k některému z opeřenců. V této otázce hledáme druh houby, jejíž rodové jméno se přímo shoduje s rodovým jménem zástupce ptačí říše z čeledi bahňákovitých.

Nápověda:

- Řadíme-li podle českých názvů, obsahuje tento rod houby jenom jeden druh.
- Dnes se tento druh houby řadí k pavučincům, ke změně českého názvu však nedošlo.
- Jedná se o velmi dobrou a chutnou houbu. Vytváří středně velké až větší lupenaté plodnice.

Otázka je za dva body. Správná odpověď musí obsahovat celé jméno houby.

6. Rodové jméno skupiny hub, na niž se ptáme dnes, se shoduje s rodovým jménem velmi jedovatých a velmi pestře zbarvených hadů. Rodové jméno těchto hadů je naopak velmi podobné rodovému jménu jiné také velmi pestře zbarvené, ale nejedovaté skupiny hadů.

Nápověda:

- Jedná se o skupinu vzácnějších až velmi vzácných druhů hub. Někteří zástupci jsou zapsáni v červeném seznamu ohrožených druhů hub.
- Jedná se o dřevokazné druhy.
- Jsou jedlé, ale pro svoji vzácnost by se neměly sbírat.
- Plodnice nejsou typického tj. kloboukatého tvaru.

Lze získat až tři body, přičemž správná odpověď musí obsahovat celé jméno (rodové i druhové) dané houby.

7. Tentokrát hledáme rod hub, jehož jméno odkazuje na zdrobnělý název dobře známé a hojně skupiny ptáků z řádu vrubozobí.

Nápověda:

- Jedná se o vřecovýtusné houby rostoucí na jaře (v období, kdy kvete tzv. zlatý déšť).
- Jsou často zaměňovány za jinou a vzhledově velmi podobnou skupinu hub.
- U nás jsou rozšířené dva druhy. Do nedávna byly oba považovány za

vzácné, ale v poslední době je jeden z nich poměrně hojný.

- Jedná se o velmi chutné houby. Bývají prodávány (i když v podstatě v rozporu s legislativou) na farmářských trzích.

Lze získat až dva body, přičemž správná odpověď musí obsahovat celé jméno (rodové i druhové) dané houby v ČR rostoucí.

OTÁZKY JAKUBA PETRŽELA

Jakub Petržel je členem **místní organizace Českého rybářského svazu Čelákovice**.

Cíle spolkové činnosti jsou jasné, spokojená členská základna, výkon rybářství ve smyslu zákona o rybářství, tj. chov, zušlechťování, ochrana a lov ryb. Dále jsou to provozování akvakultury, ochrana přírody, čistoty vod, životního prostředí, propagace rybářství a ochrany přírody u nerybářské veřejnosti. V neposlední řadě je to aktivní účast na výchově dětí a mládeže v oboru rybářství a rybářského sportu, ochrany vod, přírody a životního prostředí.

1. Začneme zlehka ... Uhádnete, kterou rybkou má na mysli rybář Kuba? Něco málo o ní: Jedná se drobnou rybkou pestře zbarvenou (tmavé skvrny na namodralém podkladu, viz foto) z čeledi okounkovití. Dorůstající 15 centimetrů a dožívající se až devíti let. Nepůvodní druh dovezen do Evropy z území USA. Velkou nápovědou vám bude rodové jméno, které je totožné s rodovým jménem vysoké byliny z čeledi hvězdnicovitých, rostlin, která má ráda sluníčko. Má řapíkaté, zubaté a žluté listy. Tak snad jsem vám dost pomohl... (Otázka je za dva body.)
2. Rybí pásmo je úsek vodního toku charakterizovaný množstvím rozpuštěného kyslíku, teplotou vody, úživností a množstvím vody v daném místě. Pásmo jsou čtyři a každé je pojmenováno podle nejběžnějšího druhu ryby. Zjistí, jak je nazýváme a jaké druhy ryb jsou pro jednotlivá pásma typické. (Otázka je za dva body.)
3. Rozmnožování u ryb, čili takzvané tření nebo výtěr, je velice specifické, není totiž pro každý druh ryb stejné. Každá ryba upřednostňuje své podmínky, jako je teplota vody související s ročním obdobím nebo třecí substrát aj. Popiš, co se skrývá za jednotlivými sedmi názvy výtěrů a čím jsou specifické. (Otázka je za 3 body.)

4. Všichni, co se pohybují kolem vody, tak tuto rostlinu znají pod lidovým upomínajícím na vyznavače tabakismu. Je to vytrvalá statná rostlina s výrazným oddenkem, se silnou přímou lodyhou a s dlouhými listy vzpřímenými. Listy jsou tmavěji zelené, často delší než květenství. Květenství je tvořeno dvojicí válcovitých až 30 cm dlouhých tmavě hnědých palic. Roste na březích stojatých i tekoucích vod, v místech se stálou vodní hladinou, především v bahnitém litorálu rybníků a tůní. Plodenství připomíná doutník, podle kterého nesou lidový název. Jaký je správný název (minimálně rodové jméno)? (Otázka může být při udání plného jména až za dva body.)
5. Kapr obecný se vyskytuje v několika barevných i tvarově odlišných formách díky dlouhodobému procesu šlechtění. Mezi typické znaky, které jsou společné všem formám, patří velké zlaté šupiny, které mohou být redukovány, dva páry vousků, velká vysunovatelná ústa přizpůsobená k získávání potravy ze dna a dlouhá hřbetní ploutev. V našich podmínkách se můžeme setkat se čtyřmi základními typy kaprů podle ošupení. Zjisti, jaké to jsou a čím jsou typické.
6. Tyto ryby migrují až 7 000 km do Sargasového moře po dobu až 1,5 roku za účelem rozmnožování. Samotný akt pravděpodobně probíhá v hloubce okolo 400 m při teplotě vody 17 °C. Jikry jsou drobné, asi 1 mm velké, a volně se vznášejí ve vodním sloupci. Dospělí jedinci poté hynou a plůdek je za pomoci Golfského proudu unášen k Evropě (Francie, Německo). Tato cesta trvá 3–4 roky a na jejím konci se larvy mění v monté. Část populace zůstává v ústích řek v brakické vodě a další část migruje dále do vnitrozemí. V dnešní době tomuto druhu není příliš přáno, protože migraci mu znemožňují vodní stavby, jako jsou hráze, vodní elektrárny aj. O jaký dnes už obecně ohrožený druh jedná? (Otázka je za dva body.)
7. Je jen o něco málo větší než vrabec. Má zavalité tělo, krátký ocas a končetiny, široká křídla a zhruba 4 cm dlouhý rovný zašpičatělý zobák. Je výrazný svým zářivým zbarvením. Má vnější část křídel, hřbet, ocas a téměř celou hlavu ledově modrou, hrud' a končetiny jsou jasně oranžové, zobák tmavý, skvrna pod ním a po stranách krku je pak zbarvena bíle. Živí se především menšími rybami, které loví střemhlavým útokem pod vodou, ale v malé míře se v jeho potravě objevuje i vodní hmyz a obojživelníci. (Otázka je za dva body.)